

T.C. Sağlık Bakanlığı
Türkiye Halk Sağlığı
Kurumu

T.C.
SAĞLIK BAKANLIĞI
Türkiye Halk Sağlığı Kurumu Başkanlığı

T.C. SAĞLIK BAKANLIĞI - TÜRKİYE HALK
SAĞLIĞI KURUMU - THSK BULAŞICI
HASTALIKLAR DAİRE BAŞKANLIĞI
12.05.2014 14:55 - 2014.5773.22 / 134.02

00003226803

Sayı : 13588366
Konu : MERS

.....

- İlgi: a) 22.10.2012 tarihli ve 16146 sayılı yazımız,
b) 23.10.2012 tarihli ve 1738 sayılı yazımız,
c) 17.05.2013 tarihli ve 52425 sayılı yazımız,
d) 12.07.2013 tarihli ve 71786 sayılı yazımız,
e) 09.10.2013 tarihli ve 115755 sayılı yazımız.

Dünya’da tespit edilen MERS vakalarının sayısı %80’i Suudi Arabistan’dan olmak üzere 30 Nisan 2014 tarihi itibarıyla 424’e ulaşmıştır. Son tespit edilen vakaların %75’i hastalığa bir başka MERS hastasından yakalanmış olup şu ana kadar yapılan son bilimsel çalışmalar hastalığın kaynağının develer olduğu şüphesini desteklemektedir. Bakanlığımızca tüm bu gelişmeler yakından izlenip gerekli çalışmalar yürütülmektedir. Başkanlığınıza konuya olan hassasiyetinizden dolayı teşekkür etmekle birlikte 30 Nisan 2014 tarihinde toplanan ilgili bilim kurulunun katkılarıyla alınan kararlar gereğince;

- Suudi Arabistan’a gideceklerin Sağlık Bakanlığımızın uyarılarını dikkate alarak seyahat etmesinde sakınca yoktur.
- Özel organizasyonları kullananlar da dahil olmak üzere Hac ve Umre amaçları ile Suudi Arabistan’a seyahat eden tüm vatandaşlara ve din görevlilerine MERS hastalığı hakkında bilgilendirmeleri ve bu hastalıktan korunmaları amacıyla ek-1’de yer alan bilgi notunun ulaştırılması,
- Özel organizasyonları kullananlar da dahil olmak üzere Hac ve Umre amaçları ile Suudi Arabistan’a seyahat eden vatandaşlara eşlik eden tüm görevli sağlık personeline ek-2’de yer alan bilgi notunun ulaştırılması ve sağlık personelinin din görevlileri ile birlikte halkı MERS ve MERS’ten korunma önlemlerine dair bilgilendirme çalışmalarının yapılması,
- İl, İlçe Müftülükleriniz ve özel organizasyonlarca verilen Hacı aday eğitimlerine Halk Sağlığı Müdürlüklerimizden katılacak olan teknik personelimize birlikte Hacı adaylarımıza gerekli bilgilerin verilmesi,
- Hacı adaylarımızın seyahatleri sırasında el dezenfektanları ve tek kullanımlık cerrahi maskelerin bulunduğu sağlık kiti bulundurmaları,
- Hac esnasında Suudi Arabistan’da bulunan ve Suud hastanelerindeki Türk hastalara ait bilgilerin ivedilikle Sağlık Bakanlığımıza gönderilmesi gerekliliğini yerine getirmek amacıyla Suudi Arabistan’daki hastanelerde görevli idari sorumlularının iletişim bilgilerinin Kurumumuza güncel kalacak şekil ve yöntemle (elektronik posta, telefon) ulaştırılması,
- Suudi Arabistan’daki vaka sayılarının artmasına bağlı olası salgın durumu göz önünde bulundurularak Başkanlığımızca Umre ve Hac dönemlerinde görevlendirilen sağlık personeli sayısının ve niteliğinin artırılması,

T.C. Sağlık Bakanlığı
Türkiye Halk Sağlığı
Kurumu

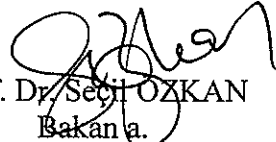
T.C.
SAĞLIK BAKANLIĞI
Türkiye Halk Sağlığı Kurumu Başkanlığı

Sayı : 13588366

Konu : MERS

• MERS kesin tanısı konan vakalar ile aynı uçakta seyahat etmiş olan yolculardan iki ön, iki arka, iki yan koltuktaki tahmini temaslı yolcuların bilgilerine ulaşılması ve bu kişilerin temastan iki hafta sonrasına kadar takip edilmesi gereğinin yerine getirilmesi amacıyla böyle bir durum meydana geldiğinde Kurumumuzun gerekli iletişim bilgilerine ulaşma çalışmalarında destek olunması,

Hususlarında gereği ve bilgilerinize rica ederim.

Prof. Dr. Seçil ÖZKAN
Bakan a.
Kurum Başkanı

EKLER: :

- 1- Hac ve Umre'ye giden Halka MERS Bilgi Notu
- 2- Hac ve Umre Sağlık Personeline MERS Bilgi Notu

DAĞITIM:

Gereği:

Diyanet İşleri Başkanlığına
(Hac ve Umre Hizmetleri Genel Müdürlüğü)

Bilgi:

81 İl Valiliğine
(Halk Sağlığı Müdürlüğü)
Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğüne
Türkiye Kamu Hastaneleri Kurumuna
Acil Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğüne
Türkiye Hudut ve Sahiller Sağlık Genel Müd.

T.C. Sağlık Bakanlığı
Türkiye Halk Sağlığı
Kurumu

T.C.
SAĞLIK BAKANLIĞI
Türkiye Halk Sağlığı Kurumu Başkanlığı

Sayı : 13588366
Konu : MERS

.....

- İlgi: a) 22.10.2012 tarihli ve 16146 sayılı yazımız,
b) 23.10.2012 tarihli ve 1738 sayılı yazımız,
c) 17.05.2013 tarihli ve 52425 sayılı yazımız,
d) 12.07.2013 tarihli ve 71786 sayılı yazımız,
e) 09.10.2013 tarihli ve 115755 sayılı yazımız.

Dünya’da tespit edilen MERS vakalarının sayısı %80’i Suudi Arabistan’dan olmak üzere 30 Nisan 2014 tarihi itibarıyla 424’e ulaşmıştır. Son tespit edilen vakaların %75’i hastalığa bir başka MERS hastasından yakalanmış olup şu ana kadar yapılan son bilimsel çalışmalar hastalığının kaynağının develer olduğu şüphesini desteklemektedir. Bakanlığımızca tüm bu gelişmeler yakından izlenip gerekli çalışmalar yürütülmektedir. Başkanlığınıza konuya olan hassasiyetinizden dolayı teşekkür etmekle birlikte 30 Nisan 2014 tarihinde toplanan ilgili bilim kurulunun katkılarıyla alınan kararlar gereğince;

• Suudi Arabistan’a gideceklerin Sağlık Bakanlığımızın uyarılarını dikkate alarak seyahat etmesinde sakınca yoktur.

• Özel organizasyonları kullananlar da dahil olmak üzere Hac ve Umre amaçları ile Suudi Arabistan’a seyahat eden tüm vatandaşlara ve din görevlilerine MERS hastalığı hakkında bilgilencmeleri ve bu hastalıktan korunmaları amacıyla ek-1’de yer alan bilgi notunun ulaştırılması,

• Özel organizasyonları kullananlar da dahil olmak üzere Hac ve Umre amaçları ile Suudi Arabistan’a seyahat eden vatandaşlara eşlik eden tüm görevli sağlık personeline ek-2’de yer alan bilgi notunun ulaştırılması ve sağlık personelinin din görevlileri ile birlikte halkı MERS ve MERS’ten korunma önlemlerine dair bilgilendirme çalışmalarının yapılması,

• İl, İlçe Müftülükleriniz ve özel organizasyonlarca verilen Hacı aday eğitimlerine Halk Sağlığı Müdürlüklerimizden katılacak olan teknik personelimize birlikte Hacı adaylarımıza gerekli bilgilerin verilmesi,

• Hacı adaylarımızın seyahatleri sırasında el dezenfektanları ve tek kullanımlık cerrahi maskelerin bulunduğu sağlık kiti bulundurmaları,

• Hac esnasında Suudi Arabistan’da bulunan ve Suud hastanelerindeki Türk hastalara ait bilgilerin ivedilikle Sağlık Bakanlığımıza gönderilmesi gerekliliğini yerine getirmek amacıyla Suudi Arabistan’daki hastanelerde görevli idari sorumlularının iletişim bilgilerinin Kurumumuza güncel kalacak şekil ve yöntemle (elektronik posta, telefon) ulaştırılması,

• Suudi Arabistan’daki vaka sayılarının artmasına bağlı olası salgın durumu göz önünde bulundurularak Başkanlığınızca Umre ve Hac dönemlerinde görevlendirilen sağlık personeli sayısının ve niteliğinin artırılması,

T.C. Sağlık Bakanlığı
Türkiye Halk Sağlığı
Kurumu

T.C.
SAĞLIK BAKANLIĞI
Türkiye Halk Sağlığı Kurumu Başkanlığı

Sayı : 13588366

Konu : MERS

• MERS kesin tanısı konan vakalar ile aynı uçakta seyahat etmiş olan yolculardan iki ön, iki arka, iki yan koltuktaki tahmini temaslı yolcuların bilgilerine ulaşılması ve bu kişilerin temastan iki hafta sonrasına kadar takip edilmesi gereğinin yerine getirilmesi amacıyla böyle bir durum meydana geldiğinde Kurumumuzun gerekli iletişim bilgilerine ulaşma çalışmalarında destek olunması,

Hususlarında gereği ve bilgilerinize rica ederim.

Prof. Dr. Seçil ÖZKAN
Bakan a.
Kurum Başkanı

EKLER:

- 1- Hac ve Umre'ye giden Halka MERS Bilgi Notu
- 2- Hac ve Umre Sağlık Personeline MERS Bilgi Notu

DAĞITIM:

Gereği:

Diyanet İşleri Başkanlığına
(Hac ve Umre Hizmetleri Genel Müdürlüğü)

Bilgi:

81 İl Valiliğine
(Halk Sağlığı Müdürlüğü)
Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğüne
Türkiye Kamu Hastaneleri Kurumuna
Acil Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğüne
Türkiye Hudut ve Sahiller Sağlık Genel Müd.

HAC ve UMRE'YE GİDENLERE MERS BİLGİ NOTU

MERS-CoV, şiddetli solunum yolu hastalığına neden olan ve 2012 yılının Eylül ayında ilk defa Suudi Arabistan'da ortaya çıkan bir virüstür. Dünya üzerinde 30 Nisan 2014 tarihi itibarıyla MERS nedeniyle hastalanmış 424 kişi tespit edilmiştir. Hastalık şiddetli seyretmektedir ve hastalanan kişilerden 131'i hayatını kaybetmiştir. Özellikle şeker, kronik akciğer, böbrek yetmezliği ve immün sistem yetmezliği hastalarında MERS virüsü daha şiddetli hastalık yapabilmektedir. Hastaların çoğu (%80'i) Suudi Arabistan'da tespit edilmiştir.

Sağlık Bakanlığımız MERS'e dair son gelişmeleri yakından takip etmektedir. Ülkemizde Hac ve Umre vazifelerini yerine getirmek üzere Suudi Arabistan'a seyahat eden çok sayıda vatandaşımızın bulunması dolayısıyla gerekli tedbirler alınmaktadır. Bu hastalık hakkında tüm sağlık kuruluşlarımız bilgilendirilmiştir. Bir hekimin muayenesi ve tetkikleri sonucunda şüpheli olarak bulunan tüm kişilere laboratuvar testi yapılmaktadır. 05 Mayıs 2014 tarihi itibarıyla ülkemizde yaklaşık 500 kişi şüpheli bulunmuş ve yapılan testler sonucunda hiçbirinde MERS virüsü tespit edilmemiştir.

Şu an için MERS virüsünün develerden kaynaklandığından şüphelenilmektedir. Ancak hastalığın insanlara nereden ve nasıl bulaştığı henüz kesin olarak bilinmemektedir. Hastalık insandan insana bulaşabilmektedir ancak şu an için hızla yayılmamaktadır. Hastalığa son yakalanan kişilere hastalık başka bir hastadan bulaşmıştır. Bir çok kişi de hastalığa hastanelerde yakalanmıştır. Bu nedenlerle aşağıda belirtilen konulara dikkat ederek hastalığa karşı korunma tedbirleri almak çok önemlidir:

- Kalabalık alanlarda maske kullanılmalıdır, hayvanlarla temas etmemelidir, çiğ süt ve hayvansal ürünler tüketmemelidir, çiğ tüketilecek sebze ve meyveler iyice yıkanarak tüketilmelidir. kişisel temizlik kurallarına dikkat etmelidir, kişisel önlemleri alması
- Sabun ve su ile sık sık elleri yıkamalı, su ve sabun olmadığı durumlarda el dezenfektanlarını kullanmalıdır.
- Virüsün bulaşma yollarından olan ağız, burun ve gözlere temas etmekten kaçınmalıdır.
- Grip gibi mikroplarla kirlenmiş olma ihtimali olan yüzey ve eşyaları temizleyip dezenfekte etmelidir.
- Hasta kişiler ile yakın temastan kaçınmalıdır.
- Hastayken, hastalığı bulaştırmamak için mümkün olduğunca diğer insanlarla temas etmekten kaçınmalı, aksırma ve öksürme esnasında burunu ve ağzı kağıt mendille kapatmalı, kullanılan kağıt mendili çöp kutusuna atmalı ve kağıt mendilin bulunmadığı durumlarda kolun iç yüzüne aksırmalı ya da öksürmelidir.
- Grip benzeri bir hastalık geçirildiğinde istirahat etmeli, ateşin düşmesinden sonra da tedavi ya da başka gerekliliklerin olması dışında en az 24 saat istirahat etmeye devam etmelidir.

Suudi Arabistan ziyaretinden sonraki 14 gün içerisinde ateş ile birlikte alt solunum yolu hastalığı belirtileri (öksürük, nefes darlığı) olan kişiler bir sağlık kuruluşuna başvurmalı ve başvurduğu hekime seyahatine dair bilgi vermelidir.

SUUDİ ARABİSTAN'DA GÖREVLİ SAĞLIK PERSONELİMİZ İÇİN

MERS BİLGİ NOTU

Coronavirüsler ülkemizde de insanlarda dolaşımda olan HCoV-229E, HCoV-OC43, HCoV-NL63 ve HKU1-CoV alt tipleri ile çoğunlukla soğuk algınlığına sebep olan virüslerdir. Ancak SARS Coronavirüs'ün (SARS-CoV) sebep olduğu SARS (Şiddetli Akut Solunum Yetmezliği Sendromu) gibi, çok daha ciddi solunum yolu hastalıklarına da sebep olabilmektedirler. SARS-CoV 21. Yüzyılın ilk uluslar arası sağlık acil durumu olarak 2003 yılında daha önceden bilinmeyen bir virüs halinde ortaya çıkmıştı ve yüzlerce insanın hayatını kaybetmesine neden olmuştu. Yaklaşık 10 yıl sonra Coronavirüs ailesinden, daha önce insan ya da hayvanlarda tespit edilmemiş olan MERS-CoV (Middle East Respiratory Syndrome Coronavirus) Eylül 2012'de insanlarda ilk defa Suudi Arabistan'da tanımlanmıştır. SARS Coronavirüsü ile uzaktan bağlantılı olmasına rağmen, yaşanmış olan SARS tecrübesinden ötürü endişe oluşturmuştur. Mayıs 2014 itibariyle MERS-CoV, SARS'tan farklı olarak kolaylıkla veya sürekli olarak insanlar arasında yayılmamaktadır ancak kısıtlı ve devamlı olmayan bir yolla insandan insana bulaşabilmektedir.

MERS vaka sayıları ve vaka tespit edilen ülkelerin sayıları artmaya devam etmektedir. 30.04.2014 tarihi itibariyle dünya genelinde tespit edilmiş olan MERS vaka sayısı 424'tür ve bu hastalardan 131'i hayatını kaybetmiştir. Tespit edilen vakaların %80'i Suudi Arabistan'dan ve %11'i de Birleşik Arap Emirlikleri'nden bildirilmiş olsa da Katar, Ürdün, Umman, Kuveyt, Mısır, İngiltere, Almanya, Fransa, Yunanistan, İtalya, Tunus, Malezya, Filipinler ve Amerika Birleşik Devletleri'nde de MERS vakaları tespit edilmiştir.

Ülkemizde MERS'e yönelik olarak Ekim 2012'de "Yeni Coronavirüs Bilim Kurulu" oluşturulmuş ve alınan kararlar doğrultusunda çalışmalara başlanmıştır. Nisan 2013'de toplanan "Grip Bilim Kurulu"nda olası vaka tanımındaki seyahat öyküsü kriteri genişletilerek vaka tanımında vaka görülen ülkelere seyahat öyküsü olmasının yer almasına ve Haziran 2013'de toplanan "Grip Bilim Kurulu"nda vaka tanımındaki 10 gün olan takip süresinin 14 güne çıkarılıp yakın temaslıların da tanıma eklenmesine karar verilmiştir. Gelişmelerin yeniden değerlendirildiği Kasım 2013'te toplanan Bilim Kurulu toplantısının sonrasında da kullanmakta olduğumuz "Vaka Takip Algoritması", "Yakın Temaslı Algoritması" ve gerekli formlar ile MERS sürveyansı sürdürülmüştür. Ayrıca Hac sezonunda ülkemizden çok sayıda kişinin Suudi Arabistan'a seyahat etmesi dolayısıyla Hacılarımız ülkeye dönüşlerinden sonraki 14 gün süre ile takip edilmiştir. Son olarak Nisan 2014'te gerçekleştirilen Bilim Kurulu toplantısı sonrasında çalışmalara devam edilmektedir. Umre amacıyla ülkemizden Suudi Arabistan'a yıl boyunca çok sayıda seyahat gerçekleştiği ve 2014 Hac sezonuna da yakında girileceği için MERS-CoV sürveyansına hassasiyetle devam etmek özellikle çok önemlidir.

Ülkemizde 05.05.2014 tarihi itibariyle MERS-CoV açısından şüpheli bulunan 522 olası vaka için yapılan laboratuvar çalışmaları sonucunda MERS-CoV tespit edilen vakamız olmamıştır.

Suudi Arabistan'da görev yapan sağlık çalışanlarımız milyonlarca insanı etkileyebilecek potansiyelde olan MERS'e karşı aşağıda belirtilen güncel göz önünde bulundurmalı ve ihtiyatlı olmalıdırlar:

- Özellikle, iki önemli nozokomiyal salgınların gerçekleştiği Suudi Arabistan ve Birleşik Arap Emirlikleri'nde olmak üzere, 2014 yılı Mart ayının ortasından itibaren vaka sayılarında keskin bir artış olmuştur.

- Son bildirilen vakaların %75'i sekonder vakalardır, dolayısıyla bu vakaların hastalığı başka bir kişiden almıştır.

- Sekonder vakaların da büyük çoğunluğu sağlık çalışanları olup bu kişiler hastalığa sağlık kuruluşlarında yakalanmıştır. Bunun yanı sıra sağlık personeli olmayanlarda da hastane kaynaklı enfeksiyonların olduğu düşünülmüştür. **Bu nedenle enfeksiyon kontrol önlemlerine dikkat edilmelidir.**

- Enfekte sağlık çalışanlarının büyük kısmı asemptomatiktir ya da hafif semptomlara sahiptir.

- Geniş çapta bir aile içi vaka kümelenmesi görülmemiştir. Aile içi bulaşma yalnızca 4 defa meydana gelmiştir.

- İnsandan insana bulaşma olduğu durumlarda bulaşma sürekli gerçekleşmemiş olup şu ana kadar yalnızca 2 şüpheli üçüncül vaka (sekonder vakanın teması) bildirilmiştir.

- Enfeksiyona toplumdan yakalanan vaka sayılarında da Mart ayının ortasından itibaren artış olmuştur. Bu vakaların daha önceden doğrulanmış bir MERS-CoV vakası ile teması olmayıp bazılarının hayvanlar ile temas öyküsü vardır. Develerin hastalığın primer kaynağı olduğundan şüphelenilse de hastalığa yakalanmanın direk ve indirek olarak hangi yollarla gerçekleştiği tam olarak bilinmemektedir. Enfeksiyon kaynağını tespit etmeye yönelik araştırmalar devam etmektedir.

- **Orta Doğu ülkelerinde yeni vakaların ortaya çıkması bekleniyor mu:** Virüsün nasıl bulaştığı tanımlanuncaya ve gerekli önlemler alınuncaya kadar yeni bireylerin enfekte olması beklenmektedir.

- **Orta Doğu dışındaki ülkelerde daha fazla exparte vakanın ortaya çıkması ve buralarda yayılma olması bekleniyor mu:** Turistler, seyahat edenler, misafir işçiler, Hacı adayları ve Umre ziyaretçilerinin; virüsün hayvansal ya da çevresel kaynağına, doğrulanmış bir vakaya ya da bir hastaneye maruz kalarak hastalığa yakalanmaları olasıdır. Bu exparte vakaların daha fazla vakaya neden olup olmaması hekimlerin hastalığı çabuk tespit etme, tanı koyma ve uygun enfeksiyon kontrol önlemlerini uygulamalarına bağlıdır. Şu ana kadar yukarıda sayılan ülkelerde exparte vakaların neden olduğu bulaşma gerçekleşmiştir ancak bu bulaşma sürekli olarak devam etmemiştir.

- Tüm vakaların Orta Doğu ile bir bağlantısı vardır. Orta Doğu ülkeleri dışından bildirilen vakaların ya Orta Doğu bölgesine yakın zamanda bir seyahat öyküsü vardır ya da hastalığa Orta Doğu bölgesinde yakalanan bir kişiyle temas öyküsü vardır.

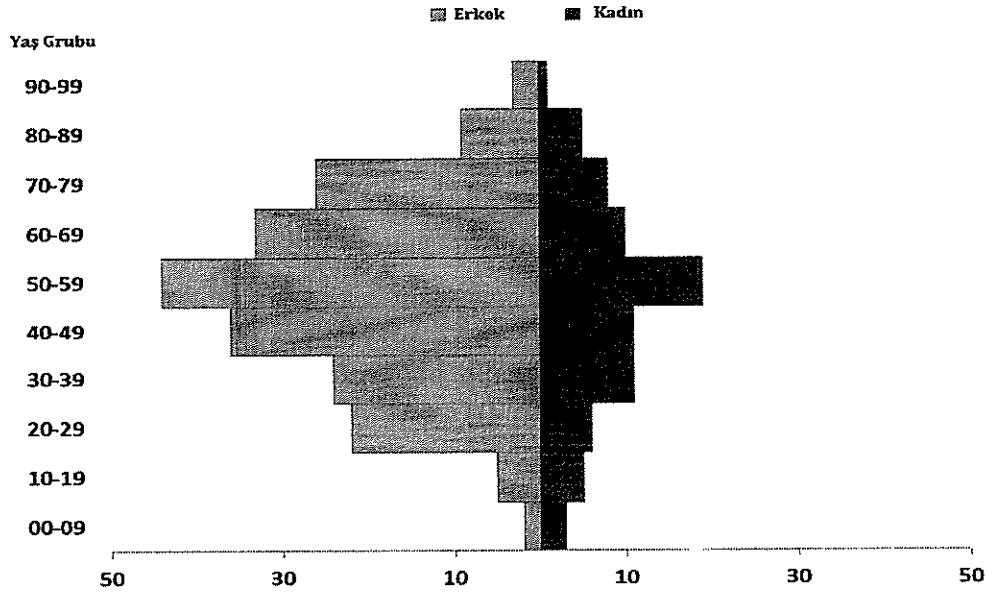
- Dünya Sağlık Örgütü balgam, endotrakeal aspirat ve bronkoalveoler lavaj gibi alt solunum yolu örneklerinin alınmasını şiddetle önermektedir. **Olası vakalardan alt solunum yolu numunesi alınmalıdır.**

- Hastalık genel olarak ateş, öksürük, nefes darlığı ve solunum sıkıntısı ile birlikte ortaya çıkan akut ciddi solunum yolu hastalığı tablosu ile görülmektedir. Vakaların çoğunda pnömoni görülmüş olup birçoğunda da diyarenin de olduğu gastrointestinal sistem semptomları görülmüştür. Hastalık immün sistemi baskılanmış kişilerde atipik bir görünüm gösterebilmektedir. Unutulmamalıdır ki hastalığa dair şu ana kadar elde edilmiş olan bilgilere kısıtlı sayıdaki hastalar temel alınarak ulaşılmıştır ve virüs hakkında yeni bilgiler elde edildikçe değişebilecektir.

- Hastalığın inkübasyon süresi 2-14 gündür.
- Hastalığın enfektivite periyodu bilinmemektedir ancak hastalar belirtilerinin geçmesinden sonra da virüsü bulaştırabilirler. Hastalar virüsün inkübasyon süresi boyunca bulaştırıcı değildir. Asemptomatik vakaların bulaştırıcı olmadığı düşünülmektedir.

- Son çalışmalar develerin MERS-CoV'un primer kaynağı olduğu önerisini ve diğer çiftlik hayvanlarının hastalıkla ilişkili olmadığını desteklemektedir.

- ECDC (Avrupa Hastalıkları Kontrol ve Önleme Merkezi) tarafından derlenmiş olan MERS vakalarının yaş ve cinsiyetlerine ilişkin grafik aşağıda yer almaktadır.

Yaşı ile ilgili bilgi bulunmayan 51 vaka tabloya dahil edilememiştir.

- MERS-CoV'a dair güncel bilgilere aşağıda bağlantı adresleri yazılmış olan internet sayfalarından takip edebilirsiniz.

http://www.who.int/csr/disease/coronavirus_infections/en/index.html

<http://www.cdc.gov/coronavirus/mers/>

<http://ecdc.europa.eu/en/healthtopics/coronavirus-infections/pages/index.aspx>

- Ülkemizde uyguladığımız olası ve kesin vaka tanımları aşağıda sunulmuştur. Olası vaka tanımına uyan tüm vatandaşlarımızdan numune alınmakta ve MERS-CoV açısından Laboratuvar tarafından test edilmektedir.

Olası Vaka: Akut ciddi solunum yetmezliği ve/veya akciğer infiltrasyonları olan ve vaka görülen ülkelere* son 14 gün içerisinde seyahat öyküsü bulunan ve/veya vaka görülen ülkelere seyahat öyküsü bulunan bir kişiyle seyahat dönüşünden sonraki 14 gün içerisinde yakın temasta bulunup semptomları bu temastan sonraki 14 gün içerisinde gelişen kişiler.

*Vaka görülen ülkeler bilgi notunun 1. Sayfasında yer almaktadır.

Kesin Vaka: Olası vaka tanımına uyan olgulardan laboratuvar yöntemlerle MERS-CoV saptanan olgular.

- Hacı adaylarımızın seyahatleri sırasında yanlarında bulundurdukları el dezenfektanları ve tek kullanımlık cerrahi maskelerin kullanımında yardımcı olunmalıdır.

- Suudi Arabistan'daki Suud hastanelerinde Hac esnasında bulunan Türk hastalara ait bilgilerin Ülkemiz Sağlık Bakanlığı'na ivedilikle ulaştırılması konusunda itina gösterilmelidir.

- Hacı adayları ve Umre ziyaretçilerimizin Suudi Arabistan'da kalabalık alanlarda maske kullanması, hayvanlarla temas etmemesi, çiğ süt ve hayvansal ürünler tüketmemesi, çiğ tüketilecek sebze ve meyveleri iyice yıkayarak tüketmesi, el ve kişisel hijyen kurallarına dikkat etmesi, kişisel önlemleri alması hususlarında bilgilendirme ve hatırlatmalarda bulunulmalıdır.